

MGB 1953 m. planas, kaip sunaikinti grupę lietuvių emigrantų

Sovietų saugumo organai visuomet daug dėmesio skyrė lietuvių emigracijai, įvairiems jos susivienijimams ir aktyvesniems veikėjams. Sovietinio saugumo struktūros labai stengėsi dezorganizuoti ir diskredituoti lietuvių išeivijos veiklą eilinių emigrantų ir Vakarų valstybių valdžios akyse. Nuolat buvo renkama įvairiapusė informacija apie užsienio lietuvių gyvenimą. Remdamasis gautais duomenimis, saugumas planavo ir vykdė specialiąsias užduotis. Vos pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, NKGB (nuo 1945 m. kovo 25 d. – MGB) ėmėsi aktyvios veiklos priemonių. 1945 m. iš anglų okupacinės Vokietijos zonos pagrobtas buvęs pirmasis generalinis tarėjas vidaus reikalams vokiečių okupacijos metais gen. Petras Kubiliūnas. 1945 ir 1949 m. mėginta pagrobti buvusį Vietinės rinktinės vadą gen. Povilą Plechavičių, bet šiuo atveju saugumo pastangos buvo nesėkmingos. Tačiau šie šiurkštūs čekistų veiksmai savo masu nublanksta prieš 1953 m. MGB sukurtą planą, pagal kurį numatyta fiziškai sunaikinti daug sovietų sistemai nepalankių asmenų. Tokiu radikaliu būdu mėginta pakeisti lietuvių išeivijoje susidariusią padėtį.

Toliau publikuojamas dokumentas parodo, kaip planuoti šiurkštūs veiksmai ir koks vykdymo scenarijus buvo numatytas. Šis dokumentas jau anksčiau cituotas istorikų Juozo

Starkausko¹ ir Arvydo Anušausko² darbuose, bet visas jis dar nebuvo skelbtas.

Ant rašto išliko tik vieno sovietų saugumo pareigūno parašas. Kitų pareigūnų parašų vietos tuščios. Tai galėjo būti pagrindinio dokumento, gulėjusio ant saugumo vadovų stalo (ant kurio buvo visų reikalingų darbuotojų parašai), egzempliorius. Jis kaip kopija buvo įdėtas į agentūrinę bylą. Nėra abejonių, kad šios čekistų užmačios buvo rimtai svarstytos, o neliko tik abstraktūs bendri planai. Su užduotimi buvo supažindinti ir agentai, sutikę vykti į Vokietiją. Štai plane minimas agentas Liūtas savo bendrininkams pasakojo, kad jį su agentu Kirviu iškviatė į Lietuvos SSR MVD pastatą, kur buvo du pulkininkai iš Maskvos; jie domėjosi agentų vokiečių kalbos žiniomis³. Kiti archyviniai dokumentai taip pat rodo, jog rimtai rengtasi įgyvendinti šį drastišką planą. Per trumpą laiką atlikti ir tam tikri parengiamieji darbai. Galutinai įgyvendinti numatytus veiksmus sutrukdė politiniai pokyčiai Sovietų Sąjungoje. Praėjus beveik pusei metų po plano surašymo, kitame dokumente teigiama, jog netikslinga siųsti agentus Kirvį ir Liūtą į užsienį, nes jie žino paslapčių, kurias gali atskleisti žlugus operacijai⁴. Tokios saugumo vadovų abejonės nebuvo be pagrindo, nes vieno pagrindinių plano dalyvių agento Kirvio charakteristiko-

se šalia pagyrimų pažymima, jog jis yra plepus. Apie jo ketinimus vykti į užsienį žinojo ne tik bendradarbiai, bet ir asmenys, tiesiogiai nedirbę sovietų saugumo struktūrose⁵. Galima manyti, kad toks paslapčių atskleidimas paskatino pakeisti planą ar net jo atsisakyti.

Iš viso plane numatyta sunaikinti 7 asmenis. Tarp jų buvo 6 lietuviai: Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto (toliau – VLIK'as) pirmininkas Mykolas Krupavičius (1885–1970), gen. Stasys Raštikis (1896–1985), buvęs vienas 1941 m. Birželio sukilimo vadovų, Lietuvių fronto bičiulių sąjungos vicepirmininkas Leonas Prapuolenis (1913–1972), Vokietijos lietuvių bendruomenės krašto valdybos pirmininkas inž. Pranas Zundė (g. 1923 m.), buvęs Lietuvos kariuomenės karininkai A. Vazelis, Jonas Kupstas (1913–1974) ir vienas vokiečių tautybės asmuo – buvęs Lietuvos jėzuitų vadovas ir Kauno jėzuitų gimnazijos direktorius Johanas Kippas (1884–1958). Jie visi kaltinti bendradarbiavimu su užsienio šalių specialiosiomis tarnybomis. Tai būdavo dažnas kaltinimas emigrantams ir asmenims, glaudžiai bendradarbiavusiems su jais. Nėra abejonių, kad kai kurie asmenys (pavyzdžiui, karininkas J. Kupstas)⁶ buvo tiesiogiai susiję su Vakarų valstybių žvalgybos organais. Tačiau čekistų kaltinimai kai kuriems žmonėms, kuriuos numatyta sunaikinti, buvo mažai kuo pagrįsti ir nelabai įtikinami. Pavyzdžiui, pavarčius sovietų saugumiečių dokumentus gali susidaryti įspūdis, kad kunigas J. Kippas buvo vokiečių, amerikiečių, anglų, be to, Vatikano agentas. Paskutiniam kaltinimui pakako „įrodymo“, jog jis perdavė popiežiaus bulę vyskupui Gruodžiui (čia greičiausiai turimas galvoje ne vyskupas, o Lietuvos jėzuitų provincijolas Stanislovas Gruodis). Visi numatyti sunaikinti asmenys gyveno Vakarų Vokietijoje, tad buvo saugumui lengviau pasiekiami.

Pasmerkti asmenys jau gerokai anksčiau buvo patekę į sovietų saugumo akiratį. Prieš

kai kuriuos jau buvo imtasi aktyvesnių poveikio priemonių. Pavyzdžiui, gen. S. Raštikį (objektas Mudryj) mėginta užverbuoti ir priversti grįžti į Lietuvą 1946 ir 1947 m. Tuomet šiuo reikalu jo namuose lankėsi trys sovietų saugumo agentai. Pirmą kartą pas jį buvo atėję Sedmoj (Viktoras Eidukaitis) ir Aleksas (Aleksas Vaicekavičius), antrą – tas pats Sedmoj ir Viktoras (plk. Pranas Tvaronas). Tačiau šie planai žlugo, nes generolas vengė ryšių su minėtais agentais. Todėl patys čekistai šią operaciją pripažino nesėkminga⁷. Specialių priemonių mėginta imtis ir prieš kitus asmenis.

Plane numatyta ne tik sunaikinimo, bet ir užverbavimo galimybė (pažymėtina, kad dokumente žodis „likvidavimas“ įrašytas ranka, o žodis „verbavimas“ išspausdintas mašinėle). Kiekvienas iš numatytų sunaikinti asmenų daug žinojo ir turėjo autoritetą tarp lietuvių emigrantų, todėl jų turima informacija galėjo dominti sovietų specialiųjų tarnybų struktūras. Bet greičiausiai daugelis šių asmenų nebūtų sutikę bendradarbiauti, nes jie buvo idėjiniai sovietinės santvarkos priešininkai. Tad jų likimas galėjo baigtis fiziniu sunaikinimu.

Atlikti plane numatytus veiksmus turėjo patyrę agentai, anksčiau įvykdę nemažai užduočių Lietuvoje. Pagrindinis vaidmuo teko vokiečių tautybės asmeniui Rudolfui Ottingui-Kirviui. Tai buvęs vermachto puskarininkis, Lietuvos partizanas, vėliau – MGB agentas smogikas. Jis pats nužudė 20 (kitur minimi skaičiai – 50 ir 67) partizanų, o jo vadovaujama specialioji grupė – per 150 Lietuvos kovotojų. Po įvykdytų kovinių operacijų⁸ (iš tikrųjų – po žudynių) prieš išvykimą į Vokietiją jam leista net sveikatą pataisyti kurortuose. Šio drastiško plano sudarytojų čekistų Riabycho ir V. Kirjakovo pasirašytoje pažymoje Kirvis pagal asmenines savybes apibūdinamas kaip „gerai išsilavinęs, sistemingai dirba keldamas idėjinį-politinį lygį“. Kaip agentas „užsirekomendavo tik teigiamai, pasirengęs vykdyti MGB organų aktyvias užduotis esant bet ko-

kiai situacijai, fiziškai sveikas, ištvermingas [...]. Pelną pasitikėjimą“⁹. Jam atlikti šį kruviną darbą užsienyje turėjo padėti kitas vokiečių MGB agentas Liūtas (tikroji pavardė nežinoma), dalyvavęs sunaikinant 60 partizanų. Tam tikroje operacijos dalyje taip pat turėjo dalyvauti daugiau kaip 150 partizanų išdavęs ar nužudęs Algimantas Zaskevičius – agentas Bagdonas. Visą kaltę turėjo prisiimti vertingas MGB agentas Sedmoj (įvairiu metu turėjęs Viktoro Tomkaus – Eidukaičio – Budrio – Noimano pavardes). Anksčiau jis dalyvavo sudėtingose operacijose, pavyzdžiui, gen. P. Kubiliaus pagrobime, taip pat mėginant pagrobti P. Plechavičių ir kt. 1947 m. buvo grąžintas į Lietuvą, o 1951 m. repatriacijos būdu vėl išsiųstas į Vokietiją, kad dalyvautų operacijose Vakaruose. Greičiausiai juo saugumiečiai galėjo labiausiai pasitikėti, nes šis agentas įrodė savo ištikimybę konkrečiais darbais užsienyje.

Tačiau planas nebuvo įgyvendintas. Kaip minėta, tai labiausiai galėjo lemti pokyčiai SSRS viduje. Planas sudarytas 1953 m. kovo 9 d., t. y. 4 dienos po diktatoriaus Josifo Stalino mirties. Taip pat galima pagrįstai manyti, jog agentų veiksmai nebūtų buvę itin sklandūs, kaip tai buvo numatyta išankstiniame plane. Beveik visuomet MGB veiksmai užsienyje buvo koreguojami atsižvelgiant į nenumatytas aplinkybes. Vienas pagrindinių plano dalyvių – agentas Kirvis – galėjo nevykdyti jam skirtų užduočių, nes, anot J. Starkausko, jis buvo „tokie sukirpimo žmogus, suvokiantis, kurioje pusėje yra jėga, ir tą jėgą garbinantis“. Jis nevykdė užduočių, kai buvo nusiųstas agentūriniam darbui į Vakarų Vokietiją 1956 m., net pats prisipažino vokiečių saugumo tarnyboms, kad jis esąs KGB agentas¹⁰.

Vėliau KGB atsisakė savo pirmtakų planuotos ir vykdytos itin šiurkščios veiklos užsienyje. Dažniau stengtasi veikti per savo agentus raštu ir žodžiu kompromituojant numatytus asmenis ar organizacijas. Šiomis priemonėmis sovietų saugumas siekė veikti

ir prieš plane minimus asmenis. Be nuolatinų išpuolių spaudoje, rengtos ir kitos operacijos. Štai keletas konkrečių pavyzdžių. MGB sužinojo, kad S. Raštikis gali tapti kelių sujungtų emigracinių organizacijų vadovu, todėl nutarta jį sukompromituoti. Anot saugumiečių, dėl kompromitavimo jo kandidatūros atsisakyta¹¹. KGB nuolat stengėsi kompromituoti VLIK'o pirmininką M. Krupavičių ir kartu diskredituoti organizaciją. Girtasi, kad prelatą pavyko sukompromituoti taip, jog jis teisinosi visuomenei, bet visiškai reabilituotis jam nepavyko¹². Sudėtingesnė operacija įvykdyta J. Kupsto atžvilgiu. Jį nutarta užverbuoti, kaip ir buvo numatyta plane. Tai padaryti turėjo padėti jo žmona agentė Josifovna, gyvenusi Lietuvoje. 1956 m. pasitelkus agentus Beržą, Sedmoj ir Josifovną, J. Kupstas įtrauktas į agentūrinį tinklą. Visa tai atlikta po ilgo moralinio spaudimo¹³. Anot saugumiečių, naujasis agentas vykdė operacijas (nors konkretesnių duomenų apie jo darbą trūksta).

Dažniausiai beveik visi minėti asmenys vienaip ar kitaip jautė griaunamąją sovietų saugumo veiklą. Žinoma, jie negalėjo žinoti planų savo atžvilgiu. Kaip ir šiuo atveju, nė vienas numatomų asmenų nežinojo, kad juos rengiamasi užverbuoti ar sunaikinti, bet jautė bendrą padėtį. Į pasmerktųjų sąrašą patekęs M. Krupavičius vaizdingai rašė: „Politinė išeivija bolševikams – druska akyse. Jie imasi visų priemonių ir deda milžiniškų pastangų, nesigailėdami pinigų ir žmonių, tą druską iš akių iškrapštyti ir padaryti ją nepavojingą“. O apie jų veiklą teigė: „Visa bolševikų veikla išeivių tarpe yra gerai organizuota, pagal gerai apgalvotą planą ir turimą plačią patirtį“¹⁴.

Veikti prieš šiuos asmenis trukdė ta aplinkybė, jog daugelis iš jų persikėlė gyventi į JAV. Tai įvyko XX a. šeštajame dešimtmetyje. Todėl vėliau smarkiai sumažėjo KGB galimybės veikti. Beliko į pagalbą pasitelkti spaudos priemonės.

Nuorodos

¹ J. Starkauskas, „Agentas Kirvis – Balandis“, *Laisvės kovų archyvas*, 1995, t. 13, p. 213–230.

² A. Anušauskas, „KGB prisilietimas“, *Metai*, 1996, Nr. 11/12, p. 116–123.

³ Agento Matroso 1953 m. rugsėjo 13 d. agentūrinis pranešimas, Lietuvos ypatingasis archyvas (toliau – LYA), f. K-1, ap. 49, b. 148, l. 103.

⁴ J. Starkauskas, op. cit., p. 221; LSSR MVD ministro pplk. J. Vildžiūno 1953 m. spalio 19 d. raštas SSRS MVD 2-osios vyr. valdybos viršininkui Paniuškinui, ibid., l. 160.

⁵ Agento Liepos 1953 m. rugsėjo 3 d. agentūrinis pranešimas, ibid., l. 102; agento Juozo 1953 m. lapkričio 26 d. agentūrinis pranešimas, ibid., l. 103.

⁶ *Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953 metais*, V., 2004, t. 4, p. 320.

⁷ D. Juodis, „Sovietinio saugumo veikla prieš lietuvių pabėgėlius Vokietijoje 1945–1990 m.“, *Genocidas ir rezistencija*, 2005, Nr. 2(18), p. 76–77; LSSR KGB 1-ojo skyriaus viršininko plk. V. Karinausko pasirašyta „LSSR KGB 1-ojo skyriaus operatyvinės veiklos 1945–1965 metais apžvalga“, LYA, f. K-1, ap. 49, b. 844, l. 27–33.

⁸ LSSR MVD 2-ojo skyriaus viršininko plk. S. Vaupšasovo 1953 m. birželio 5 d. raportas LSSR MVD ministrui pplk. J. Vildžiūnui, ibid., b. 148, l. 166.

⁹ LSSR MGB 1-ojo skyriaus viršininko pplk. V. Riabycho ir SSRS 1-osios valdybos žvalgybos karininko vyr. lt. Kirjakovo 1953 m. kovo 6 d. pasirašyta pažyma apie LSSR MGB spec. agentą Kirvį, ibid., l. 163–164.

¹⁰ J. Starkauskas, op. cit., p. 225.

¹¹ KGB prie LSSR MT 1-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio operatyvinio įgaliotinio L. Narvydo 1979 m. gruodžio 18 d. raštas „Kai kurie priešininko specialiųjų tarnybų ir antisovietinės reakcinės emigracijos ardamosios veiklos ypatumai dabartinėmis sąlygomis“, LYA, f. K-1, ap. 49, b. 300, l. 132; H. Vaigauskas, „Lietuvių nacionalistų kenkėjiška veikla ir kova su ja“, Maskva, 1992, *Laisvės kovų archyvo priedas*, K., 1992, p. 36.

¹² KGB prie LSSR MT 1-ojo skyriaus viršininko plk. V. Karinausko pasirašyta Lietuvos SSR KGB 1-ojo skyriaus operatyvinės veiklos 1945–1965 m. trumpa apžvalga, LYA, f. K-1, ap. 49, b. 844, l. 179.

¹³ Ibid., l. 149–150; H. Vaigauskas, op. cit., p. 29.

¹⁴ M. Krupavičius, „Bolševikų veikla išeivių tarpe“, *Europos lietuvis*, 1959, liepos 2.

LSSR MGB 1953 m. kovo 9 d. planas, kaip užverbuoti ar sunaikinti grupę lietuvių emigrantų

„Tvirtinu“

Liet. SSR valstybės saugumo ministras
generolas majoras

Visiškai slapta

/P. Kondakov/

1953 m. kovo „ “

PLANAS

aktyvių agentūrinių-operatyvinių priemonių, numatytų Lietuvos SSR MGB, kaip gauti vertingos informacijos iš lietuvių nacionalistų Vokietijoje ir likviduoti* kai kuriuos nacionalistus, tarnaujančius užsienio žvalgyboms.

Iš SSRS MGB GRU** ir Lietuvos SSR MGB turimos medžiagos nustatyta, kad amerikiečių ir anglų žvalgybos organai, Vatikano žvalgyba ir lietuvių nacionalistų centrai užsienyje iš Vakarų

Berlyno ir Vokietijos per savo rezidentus ir agentus lietuvius vykdo žvalgybinę ir kitokią ardomąją veiklą, nukreiptą prieš SSRS.

Iš Vakarų Berlyno amerikiečiai vykdo žvalgybinį darbą per šiuos mūsų stebimus lietuvius: KARKLINIS yra amerikiečių Miuncheno žvalgybos centro rezidentas.

Kaip nustatyta, KARKLINIS yra lietuvių nacionalistas Jonas KUPSTAS, gimęs 1913 m. Praeityje buvo Lietuvos buržuazinės kariuomenės karininkas, 1944 m. iš Lietuvos pabėgo į Vakarus, ten 1950 m. baigė prancūzų žvalgybos mokyklą Paryžiuje ir 1951 m. – amerikiečių žvalgybos mokyklą Kaufboireno mieste (Vakarų Vokietija). Mokydamasis žvalgybos mokyklose, turėjo slapyvardžius Jansmidt, Jol, Džo ir Ursus. Lietuvos SSR gyvena jo žmona, sūnus ir kiti giminės.

Agentūra ir asmenys, kartu su juo mokėsi žvalgybos mokyklose, KUPSTĄ apibūdina kaip žmogų, nusistačiusį prieš VLIK'ui vadovaujančią krikščionių demokratų partiją; jis dirba amerikiečių žvalgybai ne remdamasis savo politiniais įsitikinimais, bet daugiau siekdamas materialinės naudos.

VAZELIS, gimęs 1893 m., praeityje buvo Lietuvos buržuazinės kariuomenės generalinio štabo kontržvalgybos skyriaus karininkas. 1941 m. balandžio mėn. apsimetęs vokiečiu kartu su šeima išvyko į Vokietiją. Yra amerikiečių žvalgybos agentas Hansas Grimmas, jis amerikiečiams organizuoja SSRS šnipinėjimą iš Vakarų Berlyno.

VAZELIO sūnus tarnavo Vokietijos SS organuose, dabar dirba anglams. VAZELIO žmonos brolis RIMKEVIČIUS gyvena Lietuvos SSR.

Kunigas KIPPAS, gimęs 1884 m., iki 1940 m. gyveno Lietuvoje kaip vokiečių kolonistas. Organizavo jėzuitų ordiną ir buvo jo vadovas. Ilgai bendradarbiavo su vokiečių žvalgyba ir kartu buvo susijęs su amerikiečių pasiuntinybe. Lietuvoje įsikūrus Sovietų valdžiai, išvyko į Berlyną ir tapo Šv. Antano bažnyčios kapelionu.

Dabar KIPPAS yra amerikiečių ir Vatikano žvalgybų agentas. Vykdydamas pastarosios žvalgybos užduotį, stengiasi užmegzti ryšį su Lietuvos katalikų dvasininkija. 1947 m. per mūsų agentą jis perdavė į Lietuvą vyskupui GRUODŽIUI Romos popiežiaus bulę. Vykdydamas amerikiečių žvalgybos užduotį, renka agentus lietuvius ir pateikia išvadas dėl jų panaudojimo galimybės.

Amerikiečių ir anglų žvalgybos organai, organizuodami šnipinėjimą ir vykdydami įvairias provokacijas prieš SSRS, aktyviai naudoja Vakarų Vokietijoje esančius lietuvių nacionalistinės emigracijos – Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto (VLIK'o) ir Centrinio lietuvių komiteto (CLK) vadovaujančius centrus.

VLIK'o pirmininkas kunigas KRUPAVIČIUS ir buvęs VLIK'o Karinio skyriaus viršininkas PRAPUOLENIS, palaikantys labai glaudžius ryšius su amerikiečių žvalgyba, vykdo jos užduotį – agentus lietuvius persiunčia į SSRS.

Amerikiečių žvalgyba, siekdama vykdyti platesnę agentūrinę veiklą prieš SSRS ir vadovauti karinėms lietuvių formuotėms, ketina VLIK'o Kariniam skyriui pavesti vadovauti lietuvių nacionalistams gerai žinomam buv. Lietuvos buržuazinės kariuomenės vyriausiajam vadui generolui RAŠTIKIUI.

Anglų žvalgyba, organizuodama šnipinėjimą prieš SSRS, naudoja buv. Centrinio lietuvių komiteto Vokietijoje pirmininką ZUNDĘ. Jis pagal anglų žvalgybos MAKIBINO užduotį laikinai pasitraukė iš darbo „komitete“ ir, anot sugautų užsienio žvalgų, nusiųstas į anglų žvalgybos mokyklą.

* Čia ir toliau išskirti žodžiai įrašyti ranka. Red.

** Главное разведывательное управление, liet. – Vyriausioji žvalgybos valdyba.

KRUPAVIČIUS, PRAPUOLENIS, RAŠTIKIS ir ZUNDĖ (žr. pažymas) [pažymos neskelbiamos. – Aut.] yra užkietėję sovietų valdžios priešai, vadovauja nacionalistinei lietuvių emigracijos veiklai, inspiruoja įvairias provokacijas prieš Sovietų Sąjungą ir jos atstovus užsienyje, į SSRS teritoriją siunčia savo emisarius teroristinėms užduotims vykdyti.

Atsižvelgdami į tai, kad reikia laiku atskleisti amerikiečių ir anglų agentus, kuriuos ketinama siųsti į SSRS, ir siekdami nutraukti antisovietinę lietuvių nacionalistų veiklą užsienyje, manome, jog būtina pradėti vykdyti aktyvias priemones įsigyjant vertingos agentūros ir likviduojant užkietėjusius nacionalistus, vadovaujančius griaujamajai veiklai prieš SSRS.

Siekdami šių tikslų numatome užsienyje įvykdyti tokias priemones:

I. Vakarų Berlyne

1. Dabar KARKLINIO, VAZELIO ir KIPPO tyrimą atlieka agentas SEDMOJ, kurį mes 1951 m. repatriacijos būdu, apsimetant vokiečiu, išsiuntėme į VDR.

SEDMOJ užmezgė ryšį su tiriamais asmenimis Vakarų Berlyne ir buvo pakištas amerikiečiams.

Amerikiečių žvalgyba ilgai ir kruopščiai tikrina SEDMOJ ir į jį žvelgia su nepasitikėjimu. Rimtų užduočių agentui neduoda ir siekia tik gauti jai būtinų žvalgybinių duomenų apie Lietuvos SSR, todėl iš SEDMOJ mes nesulaukiame reikiamų rezultatų.

Atsižvelgdami į tai manome, jog tikslinga naudojant agentą SEDMOJ ir mūsų parinktą agentą verbuotoją BAGDONĄ užverbuoti amerikiečių rezidentą Karklinį. BAGDONAS, gimęs 1917 m., lietuvis, buv. Lietuvos kariuomenės generolo sūnus, išsilavinimas – aukštasis, visapusiškai išsilavinęs, turi įtikinimo galią, moka vokiečių, prancūzų, lenkų, lietuvių ir rusų kalbas. Iki suėmimo 1947 m. buvo LLA (Lietuvos laisvės armijos) centrinio štabo propagandos skyriaus viršininkas. Užverbuotas 1948 m. gegužės mėn., kai davė išsamius parodymus apie banditų formuotes. Bendradarbiaudamas su MGB organais užsirekomendavo kaip drąsus, ryžtingas ir atsidavęs agentas. Įtvirtintas – pagal jo pateiktą medžiagą ir asmeniškai dalyvaujant likviduota ir paimta daugiau kaip 150 banditų ir užsienio žvalgybų agentų. Dalyvavo daugelyje sudėtingų operacijų likviduojant banditų apygardų vadeivas, be to, pasižymėjo išskirtiniu išradingumu ir ištverme.

BAGDONAS bus pristatytas į Berlyną SSRS MGB jėgomis.

Manome, jog tikslinga užverbuoti Karklinį jam susitikus su SEDMOJ konspiraciniame bute.

Planas, kaip užverbuoti Karklinį, bus sukurtas SSRS MGB atsižvelgiant į praktines galimybes ir operatyvines priemones.

BAGDONUI bus duotas laiškas ir šeimininė nuotrauka, gauta iš Karklinio žmonos, gyvenančios Lietuvos SSR.

Karkliniui atsisakius bendradarbiauti su MGB organais, numatyti jį tuoj pat likviduoti.

Atsižvelgdami į tai, kad Karklinio likvidavimas sužadins Vakarų Berlyne gyvenančių nacionalistų – amerikiečių agentų budrumą ir mes neturėsime galimybės juos tirti, manome, jog tikslinga agentams SEDMOJ ir BAGDONUI likvidavus Karklinį įvykdyti neatidėliotinas priemones verbuojant ar likviduojant amerikiečių agentą Vazelį.

2. Šalia įvykdytų nurodytų priemonių likviduojant amerikiečių žvalgybos agentus, manome, jog tikslinga kartu likviduoti Vatikano agentą kunigą Kippą.

Įvykdyti šias priemones gali būti pavesta mūsų parinktam spec. agentui KIRVIUI. KIRVIS,

gimęs 1924 m., vokiečių, išsilavinimas – vidurinis, moka vokiečių, lietuvių, rusų kalbas ir silpniau – prancūzų kalbą. Buvęs jaunesnysis vokiečių kariuomenės karininkas, iki 1947 m., pasilikęs nuo savo dalinio, buvo lietuvių nacionalistų gaujoje. Vykdamas karinę-čekistinę operaciją, savo noru pasidavė MGB organams ir iniciatyviai išdavė banditų buvimo vietą. Tuo remiantis buvo užverbuotas 1947 m. gegužės mėn., po to naudojamas kaip agentas smogikas. KIRVIS užsi-rekomendavo kaip išskirtinai ryžtingas, drąsus ir išradingas agentas. Įtvirtintas – pats sunaikino daugiau kaip 50 banditų. Pasirengęs bet kokiomis aplinkybėmis vykdyti jam paskirtas MGB organų užduotis. Kad sėkmingai įvykdytų mūsų užduotis Vokietijoje (tam reikia ilgai ten būti), KIRVIS, Sovietų Sąjungą laikydamas savo naująja Tėvyne, prašo oficialiai apiforminti jam sovietinę pilietybę. Be to, nenorėdamas, kad šeima sunkintų vykdyti užduotis, savo du vaikus ketina palikti Lietuvos SSR prižiūrėti žmonos motinai ir išvažiuoti į Vokietiją tik su žmona.

Praktinės priemonės likviduojant Kippą bus parengtos remiantis bendru Vakarų Berlyne numatytos operacijos planu.

Kad neduotume Vakarų valstybėms dingsties išnaudoti mūsų vykdomas aktyvias priemones antisovietinės propagandos tikslais, bet priešingai, nukreiptume tai prieš amerikiečių ir anglų politiką Vokietijos klausimu, manome, jog tikslinga po galimo trijų anksčiau nurodytų amerikiečių agentų – lietuvių nacionalistų likvidavimo įvykdyti šias priemones:

a) Kadangi agentas SEDMOJ turi vokiečių pilietybę ir gyvena VDR kaip vokiečių Noiman, jis, vykdydamas mūsų užduotį pagal sukurtą planą, ateis pripažinti savo kaltę į VDR milicijos organus ir papasakos, kad jį verbavo amerikiečių agentai Holbornas, Karklinis ir Vazelis, kuriems jis kaip tikintis katalikas buvo rekomenduotas kunigo Kippo. Nurodyti žvalgai diegė jam neapykantą demokratinei VDR santvarkai, aiškino, kad karas neišvengiamas, ir reikalavo iš jo šnipinėjimo duomenų. SEDMOJ, matydamas naujo demokratinio Vokietijos raidos kelio pranašumą, atsisakė vykdyti jų užduotis, nes jos kirtosi su jo įsitikinimais ir vokiečių tautos interesais. Dėl to amerikiečių žvalgai grasino jį išduoti VDR organams. Apmąstęs savo padėtį, SEDMOJ nutarė pats ateiti į VDR valdžios organus pripažinti savo kaltę ir įrodydamas, kad nuoširdžiai gailisi, pats savo iniciatyva kaip sąžiningas vokiečių likvidavo amerikiečių agentus, su kuriais buvo susijęs.

(Detalus SEDMOJ pareiškimas VDR valdžios organams ir kaip jis turės elgtis bus parengta papildomai.)

b) Paskelbti SEDMOJ pareiškimą VDR spaudoje. Iškilus būtinybei surengti SEDMOJ interviu su VDR ir kitų šalių korespondentais.

II. Vakarų Vokietijoje

1. KIRVIUI sėkmingai įvykdžius priemones Kippo atžvilgiu Vakarų Berlyne, po to, kai jis bus legalizuotas VDR ir atitinkamai parengtas, bus sukurtos papildomos priemonės, kaip išsiųsti jį į Vakarų Vokietiją vykdyti mūsų užduotis.

KIRVIUI bus duotos užduotys apsigyventi Roitlingeno mieste ar jo apylinkėse (VLIK'o buvimo vieta), rasti lietuvių nacionalistų vadeivas Krupavičių, Prapuolenį, Raštikį ir kitus, išnagrinėti praktines galimybes, kaip juos užverbuoti arba likviduoti. Atsižvelgiant į tai, kiekvienu konkrečiu atveju agentas gaus mūsų nurodymus. Be to, ateityje KIRVIUI gali būti pavesta atkurti ryšius su mūsų užkonservuotais agentais Vakarų Vokietijoje.

SSRS MGB GRU turi sudaryti sąlygas KIRVIUI su mumis palaikyti ryšius, prieš jį išsiunčiant į Vakarų Vokietiją.

2. Siekiant sudaryti galimybes mūsų agentams Vakarų Vokietijoje bet kuriuo metu vykdyti MGB organų aktyvius veiksmus prieš lietuvių nacionalistus, numatyta į Vakarų Vokietiją išsiųsti agentą smogiką LIŪTAS.

LIŪTAS, gimęs 1913 m., vokiečių, SSRS pilietis, kilęs iš buožių, išsilavinimas – pradinis, moka vokiečių, lietuvių ir rusų kalbas. Iki 1944 m. tarnavo vokiečių baudžiamajame SA būryje, vokiečius išvijus iš Lietuvos, iki 1950 m. buvo lietuvių nacionalistų gaujose. Buvo sučiuptas MGB organų, 1950 m. balandžio mėn. užverbuotas remiantis prisipažinimo parodymais. Norėdamas išpirkti savo kaltę, užsirekomendavo kaip drąsus, ryžtingas, iniciatyvus ir išradingas agentas, pagal jo pateiktą medžiagą ir asmeniškai dalyvaujant likviduota daug banditinių štabų, nužudyta ir paimta apie 70 banditų. Už sėkmingą užduočių įvykdymą likviduojant banditinį pagrindį ne kartą paskatintas Lietuvos SSR MGB.

LIŪTO išsiuntimą į Vakarų Vokietiją organizuos SSRS MGB.

LIŪTUI bus iškelta užduotis apsigyventi Miunchene arba kitame Vakarų Vokietijos mieste, kur, SSRS MGB organų žiniomis, yra žvalgybos centrai ir mokyklos, kuriose amerikiečiai ir anglai rengia agentus lietuvius, nustatyti juose besimokančius asmenis ir oficialius žvalgus, siekiant ištirti praktines galimybes juos laiku padaryti nekenksmingus.

KIRVIS ir LIŪTAS, apsigyvenę Vakarų Vokietijoje ir legalizavęsi, vykdydami tolesnes rimtas MGB organų užduotis, reikalaujančias grupinio agentų dalyvavimo, gali būti suporuoti.

KIRVIS ir LIŪTAS, jei būtų sulaikyti vykdantys užduotis Vakarų Vokietijoje, pagal gautas iš mūsų instrukcijas savo veiksmų priežastis paaiškins tuo, kad jie, kaip vokiečiai, Vokietijos demokratinės raidos šalininkai, buvo pasipiktinę to ar kito asmens, kurio atžvilgiu vykdytos priemonės, reakcine veikla, arba paaiškins tai asmeninėmis priežastimis.

Lietuvos SSR MGB 1-ojo skyriaus viršininkas
valstybės saugumo papulkininkis

/Riabych/

SSRS MGB GRU 1-osios valdybos žvalgybos karininkas
valstybės saugumo vyr. leitenantas

(parašas) /Kirjakov/

„Pritariu“

Liet. SSR valstybės saugumo ministro pav.
valstybės saugumo pulkininkas

/Počkaj/

1953 m. kovo „9“

Lietuvos ypatingasis archyvas, f. K-1, ap. 49, b. 148, l. 147–155. Mašinraštis. Versta iš rusų k.